

Milan Vincetič

Lucija Stupica: *Otok, mesto in drugi.*

Ljubljana: Študentska založba (Knjižna zbirka Beletrina), 2008.

Najnovejša pesniška zbirka Lucije Stupice, ki z vsako svojo novo knjigo prinese pravo osvežitev v slovenski pesniški prostor, je že po naslovu sodeč troedina, čeprav nas po branju pravzaprav prežema en sam občutek, ki veje iz prve kitice: “*Tu je žalost, ki se imenuje drugače, / bi rekel Tomas Tranströmer. / Težava je v tem, da se je ne da zavesti.*”

Prve pesmi, pesmi iz razdelka *Otok*, so po večini nastale med pesničnim bivanjem na nekem švedskem otoku (Gotlandu), zato seveda ne moremo spregledati “severnih luči”, morskih brežin Bergmana in Tarkovskega, prevrnjenih čolnov, dvojice pohajajočih v zasneženem parku, gospoda Stevensa na zadnji prazni klopi z razgledom, ozkih poti, ki vodijo med grmičjem, in seveda nevsiljive, samotne opazovalke (pesnice) vsega tega, ki se ne le čudi tej tihi, tudi melanholični lepoti, temveč dopusti, da jo vso prežame, da se ji odziva, kot zapiše v eni najlepših pesmi z naslovom *Terasa*, češ “*tuja sem tu in tuja drugje, ista v istem, / v noč grem z zaprtimi očmi –*”.

Vendar pri Luciji Stupici ne gre za tujost v baudelairjevskem pomenu besede, še zdaleč ne, gre pravzaprav za sobivanje s tujo pokrajino, deželo, ki se ji nakazuje skozi priprte vedute, prosojnost skritih luči ali konec koncev pritrkavanje “zimske sonate”, v kateri “nemir prebuja zgodbe, globoko pokopane”. Prav spominske reminiscence, ki se mešajo z odsevi vsakdanjika, so tista živost, ki vnaša v pesmi posebno atmosfero. “Nekaj posebnega je v lučeh, ki se / pod večer prižgejo na oknih severa, / čarobni zapisi notranje svetlobe hiš. / Pohištvo, utripajoče z dihom, utripajoče / kot zvezde. Bitje vetra ob šipe, morje / se razteza, lomi ob obale, posute s kamni,” zapiše pesnica v Severnih lučeh. S pretanjenim občutkom ter seveda ritmom, ki se prilagaja toku pesmi, nanaša na pastelne podobe severa tudi “brezbесednost”, torej odseve, krike ali le obrise ljudi, ki se pojavljajo kot že pozabljeni, a zmeraj vračajoči se tujci, “ki nas vabijo k

sebi, da bi tam poiskali / ljudi, ki smo jih zapustili, ali pa so oni / zapustili nas v teh krajih, kjer smo hodili, / in teh krajev je mnogo”. Kajti “še bomo za sabo puščali obraze, njihova imena, postave”.

Pesnica v svojem severnjaškem (s)tihožitju nadrobi kopico podob iz narave, v kateri (p)ostaja kot osamljena hodka po “ozki poti”, na kateri jo “tisti za mano prehiteva”; k tem občutenim zarisom še pridaja podobe iz filmov, predvsem skandinavskih, v katerih se kadri menjavajo z dramatično počasnostjo, zato pa ostajajo v gledalcu kot težki nanosi pritajenosti, iz katere se luščijo ekspresivne “besede, ki gorijo in ki ugašajo, / kadar so žalostne in same”. Ja, z Lucijinega Otoka zaveje po žalosti, kot je že sama zapisala, po žalosti, ki ne boli zaradi trpkosti, temveč mehkega miru, ki se naseli v bralca kot “gibanje morja, ki nenehno / potuje, ki potuje za nas”.

Če je Lucijin *Otok* v resnici pribežališče in zavetišče samote, se v njeno Mesto naseli Bližina. Seveda sem zadnji samostalnik hote pisal z veliko, saj gre za dvoj(n)ost, za navzočnost Njega, ljubljenega ali vsaj zelenega, ki jo spremlja tako v “enosmernih ulicah” kot v tihožitju z jabolkom v pesmi *Jabolko*, v kateri pomenljivo pravi: “In spijem sok z obraza, / razdelim oči in rane, / vse se sestavi v red: / vid in življenje in drevo, / z blagoslovom razdelim sadež / in še enkrat ugriznem vanj, / in ugrizne mesto, / in ugrizneš ti.” Prispodoba jabolka brez dvoma ni starozavezni imperativ greha, temveč kocbekovska podoba jabolka na mizi, ki čaka, da bo kdo segel ponj. Prav zato je jabolko (the Apple), ki je hkrati tudi simbol New Yorka, tisti sadež, za katerim se je vredno stegniti: tako pesnica tudi zapotuje po Ameriki, ki se ji ne odpira skozi objektiv enega samega navdušenja, s kakršnim se po navadi vračajo turisti, ne, pred bralca naniza subtilne razglednice, tudi (s)pogleda, v katerih lahko obhodimo tako njene “spomenike tujstvu” kot boleče tavanje “izgubljenega profesorja”, ki “stoji na peronu, sam, ne da bi kdaj koli / stopil na vlak (in ki se) obrne s starimi novicami v roki / in začne hoditi z željo mladostnika”. Naj bo hrup mesta, ki je seveda v ozadju, še tako pomenljiv, pesnica je še zmeraj polna (notranje) samote, ki se je ne da “prevesti njim, ki ne verjamejo v brezmejnost tišine”. Njena odrešitev je tako “vasehodje” med planjave tišine in zagledanost v drobce sveta, ki se ji sestavljajo in na koncu uokvirijo – seveda metaforično – v “še eno tetovažo na ramenu z imenom novega ljubimca”. Ta pa je pravzaprav star in zelo zelo blizu najbližje bližine.

In kdo so Drugi, ki so zaselili tretjo pokrajino Lucijine zbirke? So to postave in obrisi z Otok-Mesta? Ja, tisti. V prejšnjih deželah so bili po večini neimenovani, tokrat pa dobijo svoje obličje v podobi deda, Hermana

Noordunga, pesnika Paula Eluarda in seveda Enih in drugih, “ko pre-zgodnja noč zavzdihne v objem / čarovnikov, (da) še potuješ na hrbtu / razrahljanih oblakov” – nekam daleč, kjer “drugi so s tabo” in “nekje vmes”, v “nekem davnem prostoru, ki sva ga / medtem že skoraj pozabila”. Pravzaprav gre za večne menjave, za minevanja, pri katerih “potrpežljivo pokimaš (kafkovskim?) stražarjem svojih vrat”, za snemanje mask “v ta izgubljeni svet”, da se skrivamo z njimi za paravani resnice, za katerimi se (do)končno “skrhamo, zlomimo, zdrobimo”.

In čisto na koncu: je ta naš svet res izgubljen? Ali te črnogledosti, ki vedno znova priodmeva iz nešteti ust, ne izpodbija maksima, če parafraziram Eluarda, da “midva živiva le, da bi ostala zvesta življenju”? In to predvsem ljubezni, ki pa je “vendar lastovka, / (ki) vrača se vsakič znova / in se vsakič znova skozi kopreno / obrača k svojim prisluškovalcem”, kot stoji v zadnji pesmi z naslovom *Nič o ljubezni*.

V zbirki resda ni čutiti razposajenega nadiha erotike, ne, le v malokateri pesmi se oglašja ljubezen kot prisoja Otoka in Mesta, ki sta morda – če obrnemo perspektivo – ena sama ljubezen do potovanja, na katerem “upaš, da boš znal nekako zaključiti svojo poved ter nadeti imena tistemu, kar nisi, ker tisto, kar si, bo večno iskanje, tajno sporočilo /.../ s tesnobo v tvojem želodcu in glasom mesta, ki preglasi zasanjanost, kajti dan je za reči – kot vsak dan prej in potem”. Vznesene dvojine torej ni, kajti – tako Ana Ristović v spremni besedi – “se pravzaprav izkaže, da je izguba identitete vstopnica za prebivanje v tujem svetu oziroma da lahko le tako en človek razume drugega”.

Seveda v Lucijini zbirki ne gre za nezaupanje do ljubega, temveč za skepso, ki se je zaselila z metafiziko sodobnega časa. Časa, ki ga pesnica razkriva skozi bližine in daljšnice bližin, ki nas nevidno povezujejo; njena poezija je torej subtilno kukalo, skozi katero se zagledamo v “notranjo podobo skritega in izgubljenega” (A. Ristović). To je zbirka, ki bo s svojo pritajeno milino vzdramila dobršno plimo v sodobni slovenski liriki.